

מעגן – מערך תומך גן ומעון - מודל מורחב ילדים והורים

סמל תוכנית: 122600508

המודל המוצע מרחיב ומעמיק את ההתערבות במסגרת מעגן במתכונתה הרגילה המודל מאפשר מתן מענה חינוכי/טיפולי אינטנסיביים לילדים הזקוקים לכך תוך הגברת המודעות בקרב ההורים לצרכי ילדיהם בתחומי ההתפתחות השונים. התוכנית מיועדת ליישובים בהם פועלת תכנית מעגן- מערך תומך מעון-גן (סמל תכנית 2260072) בהם בולטים קשיים תפקודיים של ילדים במסגרות החינוכיות לגיל הרך.

תאור התכנית

תכנית מעגן היא תכנית התערבות מערכתית רב-תחומית בתחומי ההתפתחות השונים, עבור ילדים המתקשים בתפקודם במסגרות החינוך בגיל הרך. צוות מעגן הינו מערך של בעלי מקצוע מן התחומים ההתפתחותיים הפועל בשיתוף עם הצוות החינוכי במסגרות החינוך בגיל הרך. צוות רב-מקצועי זה מהווה גורם היועצות ותמיכה למחנכים ולהורים לגבי הילדים במסגרת, ומהווה גורם מתערב בכל רבדי המניעה. תכנית מעגן יוצרת את השילוב בין התחומים הטיפוליים והחינוכיים העונים על אפיוני הילדים הלומדים במערכת החינוך הקדם יסודי. מטרת התכנית מבוססות על כך

- שהתערבות מוקדמת וטיפול בילדים בעלי קשיים בגיל הרך הינה בעלת השלכות לטווח ארוך: היא מונעת הצטברות והחמרה של קשיים התפתחותיים, מונעת הופעתם של קשיים רגשיים והתנהגותיים נלווים ומאפשרת צמיחה תוך מימוש יכולותם של הילדים.
- שאיכות הקשר בין הורה לילד תורמת באופן משמעותי לשיפור התפקודים שלו בסביבות חייו השונות.
- שלרצף החינוכי בין גן לבית השפעה מכרעת על חיי הילד.
- שההורה בבית והגננת בגן מהווים דמויות מרכזיות המשפיעות על עיצוב אישיותו של הילד.

מטרות

- קידום התפתחות ולמידה של הילדים המתקשים בתפקודם במסגרות החינוך לגיל הרך וזאת על ידי:

- זיהוי ואיתור ילדים המתקשים בתפקודם
- בנייה ויישום תכניות עבודה ופעילויות מותאמות ליכולות וקשיים שזוהו הפניית ילדים לגורמים טיפוליים בקהילה על פי הצורך, במקביל למתן מענים חינוכיים במסגרת
- מעקב אחר התקדמותם של הילדים המאותרים
- הגברת יכולתן של גננות להכרות מעמיקה עם ילדי הגן, לתכנון וליישום דרכי עבודה דיפרנציאליות לכלל ילדי הגן על פי יכולות וקשיי הילדים
- פיתוח ערוצי תקשורת ושיתופי פעולה בין הצוות החינוכי להורי הילדים
- הגברת מודעות ההורים לצרכי ילדיהם התפתחותית ולימודית
- יצירת רצף מניעתי - טיפולי בין מסגרות החינוך לגיל הרך לבין המשאבים הטיפולים הקהילתיים עבור ילדים והוריהם
- קידום אינטראקציה משמעותית ותקשורת בין הורים לילדים והשתתפות פעילה של הורי הילדים בקידום בתחומי ההתפתחות ובשיפור מיומנויות למידה.

יעדי התוכנית – מתוך יעדי התכנית ° 360 עליהם מכוונת התוכנית

1. הקטנת אחוז הילדים החשופים להתעללות ולהזנחה פיזית ובריאותית (יעד 1)
2. הקטנת אחוז הילדים המפגינים התנהגויות/מצבים המעידים על בעיות קשות בתחום הרגשי (יעד 4)
3. צמצום מספר הפעוטות הנמצאים בסיכון התפתחותי בתחומים המוטורי, הרגשי והשפתי (יעד 5)
4. צמצום אחוז הילדים שאינם מגיעים מוכנים לכיתה א' (יעד 7)
5. צמצום אחוז הילדים המתקשים מאוד או אינם שולטים במיומנויות יסוד (יעד 8)
6. הגדלת היקף האיתור של ילדים במצבי סיכון (כולל איתור של בעיות התפתחות, בעיות קשב וריכוז וליקויי למידה) (יעד מערכת)

תחומי החיים ומצבי בסיכון עליהם מכוונת התוכנית

- בריאות פיזית והתפתחות

- למידה ומיומנויות
- רוחה רגשית
- התמודדות עם סיכון מפני אחרים
- התמודדות עם התנהגויות סיכון

אוכלוסיית יעד

ילדים, הורים וצוותים חינוכיים במסגרות החינוך לגיל הרך (מעונות וגני ילדים) התוכנית מיועדת לכלל ילדי הגן/המעון

טווח גילאים:

כתות במעון ילדים עד גיל גן חובה (כולל)

מגיל 3 חודשים עד גיל 6

הרכב משתתפים:

ילדים, הורים ואנשי מקצוע

מגדר : כולם

מספר המשתתפים

התוכנית מתייחסת לכלל הילדים בגני הילדים/ כיתות מעון המשתתפים בתוכנית. עבור כ-15% מכלל הילדים בגנים/ כיתות מעון אשר משתתפים בתוכנית ברשות המקומית, שהגנת מזהה אותם כילדים מתקשים ברגע נתון, תקבענה תכניות התערבות תוך גניות באופן ממוקד.

דרכי פעולה

התכנית מופעלת לאורך כל שנת הלימודים על ידי צוות **מעגן** יישובי המורכב ממערך של בעלי מקצוע מן התחומים ההתפתחותיים: מרפא/ה בעיסוק, קלינאית/ת תקשורת, פסיכולוג/ית התפתחותית/ת, יועצת/ת חינוכית/ת, בהרכבים שונים. קבלת העובדים נעשית בכפוף לקריטריונים שנקבעו ע"י האגף לחינוך קדם יסודי. צוות **מעגן** מהווה גורם היוועצות ותמיכה לצוותים החינוכיים ולהורי הילדים במסגרות.

התכנית כוללת הדרכה תוך-גנית פרטנית (לצוות החינוכי ולהורים) , במקביל להדרכה קבוצתית והשתלמויות כפעילויות חוץ גניות.

בנוסף, צוות מעגן פועל ליצירת קשר עם השירותים בקהילה (בריאות, רווחה, פנאי-העשרה), ובניית דפוס של שיתוף פעולה עמם להנגשת השירות לילדים ולמשפחותיהם.

צוות מעגן מסתייע בעבודתו בתיק כלים תומכים לתכנית, ובכלי תצפית מבטים.

לאחר הקמת צוות מעגן ברשות השלבים האופראטיביים בתהליך הם:

1. ליווי הצוות החינוכי והדרכתו בהתאמת דרכי עבודה תוך מתן כלים להבחנה בין קשיים זמניים לבין ליקויים התפתחותיים (תצפית שיטתית).
2. זיהוי ואיתור ילדים מתקשים (עבור כ 30% מהילדים), תכנון התערבות תוך-גנית, הפנייה במידת הצורך (באמצעות ההורים) לגורמים מומחים בקהילה (עבור 10%-15% מהילדים) , ומעקב אחר התקדמותם.
3. הדרכת הצוותים החינוכיים לגבי דרכי תקשורת ושיתוף הורים לילדים בעלי צרכים ייחודיים.
4. תמיכה וסיוע להורים בכל שלבי ההתערבות, משלב היידוע דרך שיתוף בקבלת החלטות והדרכה לעבודה ביתית.
5. עבודה ישירה עם הורי הילדים במסגרות החינוכיות מתקיימת במודלים שונים
6. יצירת קשר עם השירותים בקהילה (בריאות, רווחה ופנאי-העשרה), ובניית דפוס של שיתוף פעולה עמם.
7. מעקב והערכה

הפעלת המודל המוצע תיעשה על ידי אנשי מקצוע של צוות מעגן ו/או אנשי מקצוע המיומנים בגיל הרך ובהדרכת הורים. במסגרת ההרחבה

1. יתוגברו השעות של צוות מעגן לצורך עבודה טיפולית קבוצתית בתוך המסגרת החינוכית עם ילדים שאותרו.
2. הצוותים החינוכיים והטיפוליים יעבדו בשיתוף פעולה ותוך תאום דרכי עבודה שיבטיחו רצף של התהליך בחיי היומיום בגן.

3. במסגרת הרחבה זו יינתנו הדרכה וליווי להורי הילדים (פרטני וקבוצתי על פי הצורך).

4. דגש מיוחד יושם על איגום משאבים בקהילה ותאום עם גורמים מומחים לצורך אבחון וקבלת החלטות לטיפול ים נוספים נדרשים.

את מרכיב של עבודה עם הורים במודל המורחב ניתן להפעיל במודלים שונים החל ממפגש פרטני דרך סדנאות בקבוצות קטנות ועד הרצאות/שיחות בפורומים שונים.
ברמה פרטנית: מפגשים פרטניים יתקיימו בגן או במרחב ציבורי אחר ביישוב. ההורים המשתתפים במפגשים פרטניים יגיעו בהמלצת הגנת או בעקבות פנייה אישית של ההורים בתיאום מראש.

ברמה קבוצית:

- פעילות משותפת הורים וילדים בסדנאות חווייתיות במרחב הגן. הצוות המפעיל יהיה צוות הגן וצוות מעגן
- סדנאות חווייתיות להורים הקשורות לנושאים התפתחותיים
- שיחות עם הורים בנושאים התפתחותיים שונים

הדרכה במחוזות

התכנית **מעגן** מנוהלת ע"י האגף לחינוך קדם יסודי במשרד החינוך באמצעות רכזת ארצית וצוות הדרכה של התכנית במחוזות.

הצוותים ביישובים השונים מודרכים באופן קבוע ע"י מדריכה במחוז, היקף שעות ההדרכה משתנה בהתאם לצרכי היישוב.

תפקידיה של המדריכה כפי שהם מוגדרים בתיק כלים תומכים של תכנית **מעגן** משתנים בשלבים השונים בתהליכי הקמת התכנית ביישוב וכוללים בין היתר: הגדרת התכנית על פי איפיוני היישוב, גיוס כוח אדם, הכשרה והדרכת צוות **מעגן** בפגישות מתואמות מראש לאורך כל השנה, לעבודה הדרכתית תוך גנית עם כל אוכלוסיות היעד של התכנית, וגם בתכנון ההכשרה

(השתלמויות) לצוותים החינוכיים ביישוב, הכשרת הצוותים בתהליכי איסוף מידע, מעקב והערכת אפקטיביות התכנית על פי יעדי תכנית העבודה שנקבעו בוועדת היגוי יישובית, השתתפות בוועדות היגוי של תכנית מעגן ביישובים.

מדריכות מעגן לוקחות חלק בתכנון וביצוע של ימי עיון לצוותי מעגן, ארצי/איזורי ומפגשי ראשי צוותים.

הן שותפות בתהליכי איסוף מידע, בהגדרת קריטריונים לתיעוד, בתהליכי מעקב ובקרה, בפיתוח כלים תומכים על פי הצרכים המתעוררים בשטחן

האגף לחינוך קדם יסודי הוא אחראי להכשרתן של מדריכות מעגן במחוזות והן מקבלות הדרכה קבוצתית במהלך כל השנה בנוסף להדרכה פרטנית בתדירות המשתנה בהתאם לצרכים.

תקציב ועלויות: תקציב שנתי לתכנית מעגן עבור 12 כות גן**:

9500 ₪	הדרכה
(תקציב זה נשאר באגף לחינוך קדם יסודי)	
96390 ₪	15 שעות שבועיות של צוות רב-מקצועי ישובי ממקצועות ההתפתחות כגון: פסיכולוגיה, רפוי בעיסוק, קלינאיות תקשורת, עבודה סוציאלית עם התמחות בגיל הרך (הרכב הצוות לפי צרכי הישוב ויכולת גיוס אנשי המקצוע הנ"ל) + 2 שעות שבועיות לריכוז ישובי
24,000 ₪	4 שעות שבועית במהלך שנת לימודים לצוות** המקצועי

שעה שנתית*** לעבודה ישירה עם ילדים ע"י הצוות המקצועי במהלך שנת לימודים	5,670 ₪ ***
הצטיידות	כחלק מהרכישות השנתיות בגני הילדים, ע"י הרשות המקומית
סה"כ	135,560 ₪ ****

** תוספת תקצוב של **כיתת גן/מעון** ליחידת מעגן - מעבר ל 12 של הבסיס ולא יותר מ-20 גנים: 8032 ₪ ובתנאי שלא תידרש מתן הדרכה בנוסף להדרכה המתוקצבת ליחידת.מעגן ובאישור מטה האגף לחינוך קדם יסודי.

**במידת הצורך אפשר לתקצב יותר יחידות של 4 שעות לעבודה עם הורים
*** מספר השעות לעבודה ישירה יקבע בהתאם לצרכי היישוב .

****התקציב הכולל משתנה לפי כמות השעות לעבודה ישירה עם הילדים ומספר יחידות הרחבה של העבודה עם ההורים

בסיס+ 1 שעה שבועית במהלך שנת לימודים לעבודה עם ילדים ו4 שעות עם הורים	135,560 ₪
בסיס+ 2 שעה שבועית במהלך שנת לימודים לעבודה עם ילדים ו4 שעות עם הורים	141,320 ₪
בסיס+ 3 שעה שבועית במהלך שנת לימודים לעבודה עם ילדים ו4 שעות עם הורים	146,900 ₪
בסיס+ 4 שעה שבועית במהלך שנת לימודים לעבודה עם ילדים ו4 שעות עם הורים	152,570 ₪

מקורות מידע

חוברת מעגן, אגף לחינוך קדם יסודי
באינטרנט: אתר אגף לחינוך קדם יסודי
אתר משרד הבריאות

כתובת לפנייה

מוניקה וינוקור, רכזת מעגן ארצית - אגף לחינוך קדם יסודי

טל. נייד : 050-6288910 טל. במשרד: 03 - 6896009

מייל: monikavi@education.gov.il